

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Uudistus on pääosin kannatettava, mutta aiempaa tehokkaampi työllisyydenhoito edellyttää myös kuntien resurssoinnin turvaamista tosiasiallista tarvetta vastaavaksi. Työllisyyden edistäminen kaikissa työnhakijaryhmissä on tarpeen, mutta hallituksen esityksessä erityisesti vaikeimmin työllistyvien asema uhkaa entisestään vaikeutua.

Lakiesityksessä tulisi lähteä ennen kaikkea uudenlaisen käytännön tekemisen mahdollistavista lähtökohdista, ei niinkään yksityiskohtaisesta sääntelystä. Työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmaa ei ratkaista hallinnollisilla muutoksilla, vaan niiden mahdollistamilla ennakkoluulottomilla toimintamalleilla, joissa on mahdollista huomioida paikalliset ja seudulliset olosuhteet.

Kunnat laajoine verkostoineen muodostavat kokonaisvaltaisen työvoima- ja yrityspalvelujen ekosysteemin, jonka avulla työttömyyden vaikeaan haasteeseen ja yritysten työvoiman saatavuuteen on mahdollista vastata entistä tehokkaammin.

Sinänsä kannatettavien tavoitteiden saavuttamiseksi kuntien, työhallinnon ja muun muassa hyvinvointialueiden veloitteet ja kannusteet on syytä asettaa mahdollisimman selkeiksi ja asiakaslähtöisyyttä tukeviksi. Intressi systemaattiseen yhdessä tekemiseen pitäisi löytyä koko työllisyydenhoidon verkostosta.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Valtiolla olisi jatkossakin kokonaisvastuu työvoimapalvelujärjestelmän valtakunnallisesta toimivuudesta, mutta vastuu työnhakijoille ja työnantajille tarjottavista työvoimapalveluista siirrettäisiin pääosin kunnille. Valtio myös tarjoaisi työvoimapalveluihin liittyvät valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut ja ylläpitäisi valtakunnallisia tietovarantoja.

Tämä on oikeansuuntainen esitys, mutta jättää siirtämättä kuntiin joitakin tehtäviä, jotka selkeästi kuuluvat työvoimapalveluiden kokonaisuuteen. Esimerkiksi yritysten kehittämispalvelut tai nuorille suunnattu Onni-toiminta on esityksessä jätetty TE-hallinnon tehtäväksi. Sekä työnantajien että työnhakijoiden näkökulmista on ongelmallista, jos palveluita järjestetään päällekkäin valtion ja kuntien toimesta, joten pikemminkin pyrkimys tulisi olla ns. yhden luukun malliin, jossa palvelurakenteen selkeys ja palveluiden saavutettavuus kaikille asiakasryhmille olisi nyt esitettyä parempi.

Julkisten työvoimapalveluiden tarjoaminen perustuu asiakkaiden palvelutarpeeseen, joten työvoimaviranomaisen tulee järjestää palvelut asianmukaisesti, ilman tarpeetonta viivettä ja asiakkaiden tosiasiallisten palvelutarpeiden mukaisesti. Palvelukokonaisuuden ketteryys ja ymmärrettävyys kaikille palveluiden käyttäjille olisi huomattava parannus nykyiseen. Tietojärjestelmäpalvelut on perusteltua järjestää valtakunnallisesti.

Kuntien järjestämisvastuulle siirrettävät työvoimapalvelut säädettäisiin kunnan valtiosuustehtäväksi ja niihin myönnettäisiin täysimääräinen rahoitus. Rahoitus kohdennettaisiin kahden kriteerin kautta siten, että arvioiduista kustannuksista 30 prosenttia kohdennettaisiin laajan työttömyyden ja 70 prosenttia kunnan 18–64-vuotiaiden asukkaiden määrän perusteella.

Malliin sisällytettäisiin kolmen vuoden siirtymäaika, jolla toteutettaisiin vaiheittainen siirtyminen laskennalliseen valtiosuusrahoitukseen siirtyvien tehtävien osalta. Kunnille siirtyvien tehtävien arvioiduista kustannuksista kohdennettaisiin arvioitujen kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten perusteella 50 prosenttia vuosina 2024 ja 2025 sekä 25 prosenttia vuonna 2026.

Rahoitusjärjestelmä on periaatteessa kannatettava, mutta se ei tuollaisenaan huomioi järjestämisvastuun siirron kaikkia taloudellisia vaikutuksia. Korkean työttömyyden alueilla ylimääräisiä kustannuksia aiheuttavat muun muassa työttömyysjaksojen keskimääräistä pidemmät kestot ja vaikeasti työllistyvien erittäin heikot mahdollisuudet työllistyä avoimille työmarkkinoille, joten todellista tilannetta vastaisi paremmin laajan työttömyyden kriteerin suurempi painoarvo. Kunnille oikeudenmukaisempaa olisi esitettyjen kriteerien painoarvojen tasaaminen (50/50) tai kääntäminen toisinpäin siten, että työttömyyskriteeri on painoarvoltaan suurempi.

Hieman epäselväksi jää, onko esityksessä tarkoitettu siirtymäaika kaksi vai kolme vuotta. Tällä on merkitystä kuntien toiminnan sopeuttamisen kannalta, kun rahoituksen tosiasiallinen taso on vielä epävarma.

Kuntien rahoitusvastuu työttömyysetuuksista laajenisi työmarkkinatuen lisäksi myös peruspäivärahaan ja ansiopäivärahaan. Ns. aktivointitoimet eivät katkaisisi kuntien rahoitusvastuuta, mutta kunnilla voisi olla nykyistä paremmat mahdollisuudet vaikuttaa rahoitusvastuisiin järjestämällä työnhakijoille avoimille työmarkkinoille johtavia palveluja.

Työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentaminen kompensoitaisiin kunnille täysimääräisesti valtionosuusjärjestelmän kautta. Korvaus maksettaisiin kunnille niiden työikäisen väestön eli 18–64-vuotiaiden asukkaiden määrän mukaisessa suhteessa. Lisäksi valtionosuusjärjestelmään sisällytettäisiin erillinen tasausmenettely. Korvaukset ja tasaukset määritettäisiin vuoden 2022 poikkileikkaustilanteen mukaisilla laskentatiedoilla Tilastokeskuksen väestörakennetilaston tietoihin perustuen eikä niiden määrää tarkistettaisi jälkikäteen.

On kannatettavaa, että lisääntyvät kustannukset korvattaisiin täysimääräisesti, mutta poikkileikkausmalli ei huomioi tulevia muutoksia kuntien väestömäärässä, ikärakenteessa tai työttömyyden rakenteessa. Siksi kompensatio tulee rakentaa niin, että se reagoi tuleviin muutoksiin kuntien kesken tasapuolisesti. Rahoituslaskelmissa esitetyt kustannusarviot perustuvat laskennallisuuteen, joten todellisten nettokustannusten huomioiminen oikeudenmukaisella tavalla on kuntien kannalta tärkeää.

Esityksen mukaan kunta voisi järjestää palvelut itsenäisesti, jos sen oman työvoiman määrä olisi vähintään 20 000 henkilöä. Muussa tapauksessa kunnan tulisi sopia tehtävän hoitamisesta yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa palveluiden järjestämisessä tarvittavien resurssien turvaamiseksi. Työllisyysalueen tulisi olla asukkaiden ja yritysten kannalta yhtenäinen toiminnallinen kokonaisuus työssäkäynnin sekä asumismahdollisuuksien, palveluiden saatavuuden ja esimerkiksi joukkoliikenteen sujuvuuden suhteen.

Esityksessä määritelty alaraja voi päinvastoin haitataärkevien toiminnallisten kokonaisuuksien muodostamista. Kunnat ovat perinteisesti tehneet paljon yhteistyötä ja ne pystyvät tässäkin yhdessä muodostamaan tarkoituksenmukaiset työllisyysalueet oman vapaaehtoisuuteen perustuvan harkintansa pohjalta. Nyt esitetty malli pakottaisi rahoitus- ja järjestämisvastuuseen asetetut kunnat tosiasiaa yhteistoiminta-alueisiin, jolloin valta ja vastuu eriytyvät. Järjestämisvastuun tulee olla kunnalla ja kuntien tulee keskenään sopia yhteistoimintansa toteutuksesta paikalliset olosuhteet huomioiden.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

Kunnat hakevat uutta rooliaan suuressa muutoksessa. Uudessa mallissa kuntien tehtävät kasvaisivat huomattavasti. Uudistuksella on laajoja taloudellisia vaikutuksia ja niiden ennakoiminen on vaikeaa. Kuntakohtaisen nykytilan arviointiin liittyy epävarmuuksia. Laskennallisuudesta johtuen arvio kustannusten jakautumisesta kunnittain on suuntaa antava, joten tätä on korjattava esitettyä realistisemmin kuntien tulevassa rahoituksessa. Nyt esitetyissä laskelmissa esimerkiksi Itä-Suomen

rahoitustaso uhkaa jäädä erittäin alhaiseksi, sillä erityisesti pitkään työttömänä olleiden tilannetta ja siitä palvelujärjestelmälle

seuraavia vastuita ei ole riittävästi huomioitu.

Esityksessä keskeisenä työllisyyttä ja oikea-aikaista palvelua edistävänä rakenteellisenä tekijänä esitellään ns. kannustava rahoitusmalli, jonka tarkoituksena on yhdistää vastuu ja mahdollisuus kehittää alueellisesti tehokkaimpia toimintamalleja. Rahoitusmallin kannustavuus on tarkoitettu toimimaan ohjauskeinona, joka palkitsee tehtäviä tehokkaasti toteuttavia kuntia – ainakin pitkällä aikavälillä.

Esityksessä mainitaan, että lähtökohtana rahoitusvastuun siirrossa on, että se toteutetaan kustannusneutraalisti kuntien ja valtion välillä. Esitetyn kaltainen rahoitus- ja järjestämismalli voi kokonaisuutena toimia päinvastoin kuin on tarkoitettu, jos tehtävien siirrosta ja työttömyysetuuksista aiheutuvia lisäkustannuksia ei pitkällä aikavälillä kokonaisuudessaan huomioida ja se osaltaan johtaa kuntatalouden heikkenemiseen.

Malli sisältää osin epärealistisia oletuksia kaikkein vaikeimmin työllistyvien työllistymismahdollisuuksista, joten ainakin näiltä osin rahoitusmallia tulee muuttaa. Tässä asiakaskohderyhmässä onnistunut yhteinen tekeminen muun muassa hyvinvointialueen kanssa on ehto vaikuttaville työllisyystoimille. Ilman sote-tukipalveluita suuri osa työnhakijoista ei työllistymispolullaan etene.

Keskeiset kysymykset tulevista vaikutuksista liittyvät kustannuksiin ja niiden jakoperusteista sopimiseen, tiedonhallintaan ja tietojärjestelmiin, palvelujärjestelmän toimivuuteen, palveluiden saatavuuteen ja tavoitettavuuteen sekä tila- ja henkilöstöratkaisuihin. Iso kysymys on, miten hyvin kuntaekosysteemiä onnistutaan hyödyntämään kuntien uusien työllisyyspalveluiden tehtävien järjestämisessä ja miten työllisyyspalvelut jatkossa onnistuvat

osana kuntien elinvoiman kehittämistä.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

On tärkeää, että uudistuksen toimeenpanon valmistelua ja toteutusta seurataan valtakunnallisesti ja alueellisesti. Tässä yhteydessä on syytä painottaa ajantasaisen viestinnän ja perehdytyksen merkitystä henkilöstön näkökulmasta. Suunniteltu muutos- ja perehdytysohjelma kannattaa aloittaa hyvissä ajoin ennen järjestämisvastuun siirtoa henkilöstön sitouttamiseksi muutokseen.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys:*

Kuntien velvoittaminen yhteistoimintaan esitetyllä tavalla voi olla ongelmallinen perustuslain tarkoittaman kunnallisen itsehallinnon kannalta. Uudistuksen myötä kunnat ainakin periaatteessa päättävät työvoimapalveluiden järjestämisestä ja resursseista, mutta tällä tavoin pakotetussa kuntien välisessä yhteistyössä voi yksittäisen kunnan vaikuttamismahdollisuudet jäädä vähäisiksi sen järjestämis- ja rahoitusvastuusta huolimatta.

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)**
- **palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys**

Työllisyys- ja elinkeinopalveluiden siirto kuntiin on odotettu uudistus, joka tulee toteuttaa ennen kaikkea palveluiden vaikuttavuuden parantamiseksi. Kuntaekosysteemin ja kunnan elinvoimaisuuden näkökulmasta järjestämisvastuu ja rahoitusvastuu kulkevat käsi kädessä.

Kunta-alusta tarjoaa yhdenvertaisille palveluille toimivan toteutusympäristön ja hallinnointirakenteen sekä lähipalveluiden mahdollisuudet. Julkisen vallan päätösten tulee olla EU:n subsidiariteettiperiaatteen mukaisesti mahdollisimman lähellä kansalaisia.

Lain tulisi mahdollistaa joustavat ja asiakaslähtöiset lähipalvelut. Pääosin positiivinen kokonaisuus vaatii kuitenkin tarkennuksia, jotta uudistukselle asetetut tavoitteet saavutetaan ja varmistetaan samalla kunnallisen itsehallinnon toimintaedellytykset. Merkittävin heikkous esityksessä on vallan, vastuun ja rahoituksen eriyttäminen, johon edellytys 20 000 työvoimapohjasta väistämättä johtaa. Laissa poikkeukseksi tarkoitettu 17 000 henkilön työvoimapohja ei asiaa käytännössä muuta, vaikka työllisyysalueen muodostaminen ei olisikaan sidoksissa aluehallinnon mukaisiin toimialueisiin, maakuntarajoihin tai hyvinvointialueisiin.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

Valtakunnallisten tavoitteiden asettaminen ja niiden vaikuttavuusseuranta on kannatettavaa. Erityisesti tavoitteet valtion, kuntien ja työllisyysalueiden sekä muun työllisyysverkoston keskinäiselle yhteistyölle ovat alkuvaiheessa tärkeitä.

Valtioneuvosto asettaa työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä työllisyyden edistämisen valtakunnallisen neuvottelukunnan hallituskaudeksi kerrallaan. Toivottavaa on, että kunnat vastuullisina työvoimaviranomaisina ovat neuvottelukunnassa vahvasti edustettuina.

Säännölliset alueelliset yhteistyökeskustelut ovat tärkeä foorumi työllisyydenhoidon kehittämisen tukena. Tässä tulee erityisesti huomioida toimenpiteiden

vaikuttavuusnäkökulma sekä hyvien käytäntöjen levittäminen tätä kautta koko valtakunnan tasolla.

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

Haasteena on riittävä henkilöstö- ja mahdollisesti tilaresurssi. Nykyinen henkilöstö ei tule riittämään työnhakijoiden palveluprosessien toteuttamiseen edes lakisääteisellä tasolla, saati palveluiden vaikuttavuuden näkökulmasta. Ylipäätään palveluprosessin laadun ja asiakaslähtöisyyden tulisi olla määrääviä tekijöitä asiakkaan työllistymistä edistävissä palveluissa. Voimassa oleva pohjoismainen työvoimapalvelumalli on melko kaavamainen eikä sellaisenaan riittävästi huomioi asiakaskohtaisia erityistilanteita.

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

Työnhakuvelvollisuuden asettaminen tai asettamatta jättäminen, samoin kuin työnhakuvelvollisuutta täyttävä toiminta ja erilaiset poikkeukset on melko monimutkainen kokonaisuus. Käytännön työssä on jonkin verran tullut esille yksittäisen työnhakija-asiakkaan kannalta kohtuuttomia tilanteita esimerkiksi sote-palveluiden heikon saatavuuden vuoksi. Myös työnhakijoiden yhdenvertaisen kohtelun kannalta asiakasprosessi voi tuottaa ongelmallisia tilanteita.

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

Perusteltua olisi jatkossakin säätää työkokeilun enimmäiskestoksi 12 kuukautta nyt ehdotetun kuuden kuukauden sijasta. Erityisesti nuorten kohdalla on tärkeää mahdollistaa riittävän pitkäkestoinen kokeilujakso ja useampi toimiala omaa suuntaa etsittäessä ja työuraa aloitettaessa.

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Palkkatuen uudistaminen on pääosin tarkoituksenmukaista. Erityisesti ikääntyneiden ja osatyökykyisten työttömien työllistymisen tukeen on kiinnitetty ansaittua huomiota. Sen sijaan nuorten osalta kohderyhmää on perusteltua laajentaa 25-29-vuotiaisiin. Samoin työnsuunnittelijan tuki kunnille ja kolmannelle sektorille tulee säilyttää tärkeänä tukielementtinä.

Esityksessä myös mainitaan, että palkkatukea ei jatkossa voisi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle tai näiden määräysvallassa olevalle sidosyksikölle.

Palkkatuella tuetun työn tarkoituksena on edistää työttömän työnhakijan työllistymistä avoimille työmarkkinoille parantamalla hänen ammatillista osaamistaan. Palkkatuella tuetaan myös

alentuneesti työkykyisen sekä 60 vuotta täyttäneiden pitkäaikaistyöttömien mahdollisuuksia saada työtä ja osallistua työelämään.

Kunnat ovat työllistäneet paljon vaikeasti työllistyviä ja osatyökykyisiä sekä nuoria. Jos kuntien mahdollisuus käyttää palkkatukea lopetetaan, mikä taho jatkossa työllistää ja samalla valmentaa heikossa työmarkkina-asemassa olevia työnhakijoita nykyisessä mitassa muun muassa työpajoilla?

Palkkatuen epääminen kunnilta olisi selkeässä ristiriidassa hallituksen vaikeasti työllistyvien työelämäosallisuutta koskevien tavoitteiden kanssa. Palkkatukimahdollisuus kuntiin työllistämiseen on siten ehdottomasti jätettävä myös uuteen lakiin.

Kolmannen sektorin työnantajista ei ole määrällisesti valmentautumispaikkojen korvaajiksi, jos kuntien työpajoilla ei voisi käyttää palkkatukityötä matkalla avoimille työmarkkinoille. Siten heikossa työmarkkina-asemassa olevien tilanne vaikeutuisi entisestään.

Työolosuhteiden järjestelytukeen pätee sama kuin edellä on sanottu.

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämiselvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

Työvoimapalvelujen valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluva palvelualusta julkisia, työmarkkinoiden toimintaa edistäviä palveluja ja muita työelämä- ja koulutuspalveluja kokoavana palveluna on asianmukaista säätää Keha-keskuksen tehtäväksi, kuten esityksessä määritellään.

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

KEHA-keskuksen tehtäväksi säädettäisiin vastata työvoimapalvelujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen kehittämisestä ja ylläpitämisestä. Samoin sen tehtävänä olisi tuottaa, seurata ja arvioida työvoimapalvelujen toimivuutta, tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevaa tietoa.

Työvoimaviranomaiset voisivat hyödyntää KEHA-keskuksen tuottamaa tietoa työvoimapalvelujen järjestämisessä. Ajantasaisen ja vertailukelpoisen tiedon sekä sen pohjalta tehtyjen analyysien avulla kunnat ja kuntayhtymät voisivat verrata työvoimapalvelujensa toimivuutta sekä vaikuttavuutta suhteessa toisiin alueisiin sekä kehittää palveluja yhteistyössä KEHA-keskuksen kanssa.

Nämä ovat tarkoituksenmukaisia ja selkeitä linjauksia KEHA-keskuksen tehtävistä, ja edistävät kuntien ja valtion yhteistyötä ja tiedonvaihtoa.

Työllistämistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta annetun lain mukaan KEHA-keskuksen tehtävänä olisi myös nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen valmennus (ONNI-toiminta) ja monialaisten palveluiden kehittämisen tuki. Päällekkäisyyksien välttämiseksi laissa on syytä tarkentaa, miten ONNI-toiminta eroaa nuorten matalan kynnyksen monialaisesta yhteispalvelusta, josta siitäkin säädetään käsillä olevassa lakipaketissa.

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

Työvoimapalveluiden järjestäminen säädettäisiin kunnan uudeksi valtiosuustehtäväksi. Valtiosuus olisi 100 prosenttia uusien ja laajentuvien tehtävien laskennallisista kustannuksista. Siirtyvien tehtävien laskennallisista kustannuksista 70 prosenttia on tarkoitus kohdentaa työikäisen väestön perusteella ja 30 prosenttia ns. laajan työttömyyden perusteella.

Lisäksi kunnan vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta laajenisi koskemaan peruspäivärahaa ja ansiopäivärahaa. Näissä valtion korvausten yhteismäärä vastaisi työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnille koko maan tasolla aiheutuvaa kustannusten lisäystä ja maksettaisiin kunnille niiden 18—64-vuotiaiden asukkaiden määrän mukaisessa suhteessa. Tähän korvaukseen sisällytetään erillinen tasausmenettely sen kohdentamisen helpottamiseksi.

Valtiosuuden lisäykset ja vähennykset toteutettaisiin kuntien ja valtion välisessä suhteessa kustannusneutraalisti.

Myönteistä on, että valtio sitoutuisi korvaamaan vastuiden siirrosta aiheutuvat kustannukset täysimääräisesti. Kaavailtu rahoitusmalli on periaatteessa kannatettava, joskin rahoituksen kohdentumista tulee vielä tarkentaa.

Esityksen pääheikkous on se, että tehtävien rahoitus osoitetaan kunnille, mutta kustannukset ja järjestämistehtävät vain järjestäjille. Samoin on laajenevan työttömyysturvavastuun osalta. Siten valta ja taloudellinen vastuu tulisivat olemaan eri tahoilla.

Kompensaatiomallia on syytä tarkastella uudelleen siten, että se todella olisi kannustava ja kunnille tasapuolinen. Rahoitusrakennelman tulee myös turvata väestön määrässä ja rakenteessa sekä suhdanteissa tapahtuvat muutokset. Nyt esitetty korvausten ja tasausten määrittäminen vuoden 2022 laskentatiedoilla ilman jälkikäteistarkastuksia ei kannustavuuden tai tasapuolisuuden kriteereitä täytä.

Ehdotetusta siirtymäajasta jää epäselväksi, onko sen kesto todella kolme vuotta vai tosiasiasa lyhyempi.

Laki kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtiosuuden määräytymiskijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?**
- **kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)**
- **kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus**

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

Tarkoituksenmukainen muutos on, että Kansaneläkelaitoksella on oikeus antaa kotikunnalle sellaisen työmarkkinatuen, peruspäivärahan ja ansiopäivärahan saajan yksilöintitiedot, jolle on maksettu työttömyysetuutta yhteensä vähintään 60 päivältä.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta
- edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

Porrastusmalli sinänsä on perusteltu, mutta yleisesti voi todeta, että tässä kunnilla on jatkossakin rahoitusvastuuta myös niistä työttömistä työnhakijoista, jotka eivät tosiasiallisesti ole työmarkkinoiden käytettävissä. Tämä ei ole työllisyshoidon näkökulmasta tarkoituksenmukaista, vaan etuudensaajan etuusmuodon tulisi vastata hänen tosiasiallista työmarkkinastatustaan.

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;

Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumituesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-
Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-
Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-
Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

Esityksessä TE-hallinnon henkilöstö siirtyisi kuntiin liikkeenluovutuksella, joten henkilöstö säilyttäisi voimassa oleviin työ- ja virkasuhteisiinsa liittyvät oikeutensa ja velvollisuutensa.

TE-hallinnon osaavan henkilökunnan joustava siirto työllisyysalueille on turvattava, mutta samalla työllisyysalueilla tulee olla aito mahdollisuus vaikuttaa tulevan henkilöstönsä rekrytointiin, tehtäväkuviin ja työnjakoon järkevän työllisyydenhoidon kokonaisuuden turvaamiseksi.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

Laissa säädettäisiin työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoimintamallista sekä nuorten monialaisen tuen yhteispalvelusta. Monialaisen tuen yhteistoimintamallilla korvattaisiin voimassa olevan TYP-lain mukainen työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu. Nuorten monialaisen tuen yhteistoimintamallilla tarkoitetaan nykyistä Ohjaamo-toimintaa vastaavaa monialaista yhteistyötä.

Työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoimintamalli velvoittaisi laissa mainitut tahot yhteistyöhön työkyvyn ja työllistymisen edistämiseksi, mikäli asiakkaan palvelutarve sitä vaatii. Monialaisen tuen yhteistoimintamalliin ohjattaisiin jatkossa kaikki työttömät, jotka hyötyisivät palveluiden yhteensovittamisesta. Työttömyyden kestoon perustuvista asiakaskriteereistä luovuttaisiin.

Tämä on hyvä ja perusteltu uudistus. Jatkossa työttömän työnhakijan voisi ohjata monialaiseen palvelutarpeen arviointiin, jos työllistymisen arvioidaan sitä edellyttävän. Monialaisen tuen asiakkuus perustuisi nykyistä vahvemmin asiakkaan palvelutarpeeseen ja pääsy tuen piiriin nopeutuisi.

Lakimuutos todennäköisesti lisää tarvetta työttömien terveystarkastuksiin, työ- ja toimintakyvyn arviointeihin ja kuntoutuspalveluihin, ja siten lisäävät julkisia menoja erityisesti sosiaali- ja terveystarpeiden osalta. Tämä on syytä hyvissä ajoin huomioida muun muassa hyvinvointialueilla ja Kelassa, että henkilöstö- ja muita resursseja riittää asiakastarpeen mukaisesti. Riittävä resurssointi hyvinvointialueella joka tapauksessa vähentää painetta sote-palveluihin jatkossa.

Sosiaali- ja terveystarpeiden siirto hyvinvointialueille vuonna 2023 edellyttää vahvoja yhteistyöverkostoja hyvinvointialueiden ja työvoimapalvelujen järjestäjien välillä erityisesti sosiaaliseen tilanteeseen ja terveydentilaan liittyvien työllistymisen esteiden ratkaisemiseksi. Tässä, kuten muussakin työllisyydenhoidossa on syytä kiinnittää erityistä huomiota eri viranomaisten väliseen joustavaan, asiakkaan työllistymistä edistävään tiedonvaihtoon.

Laissa säädettäisiin erikseen nuorten työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteispalvelusta, jolle työvoimaviranomaiset järjestäisivät toimintaedellytykset. Palvelu olisi nuorille suunnattua nykyisen Ohjaamo-toiminnan kaltaista matalan kynnyksen palvelua. KEHA-keskuksen tehtäväksi laissa säädettäisiin myös nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen valmennuksen toteuttamisesta.

Monialainen yhteistyö on edellytys monen työnhakijan työllistymisen edistymiseksi ja erityisesti nuorten työurien alkuun kannattaa panostaa, mutta esityksessä jää epäselväksi, mikä on näiden palveluiden keskinäinen suhde ja millaisia, mahdollisesti päällekkäisiä toimintoja ne sisältäisivät. Myös erikseen Keha-keskukselle säädettävän Onni-toiminnan rooli ja lisäarvo tässä kokonaisuudessa on epäselvä. Kunkin palvelun paikka ja keskinäiset

suhteet kokonaisuudessa on syytä selkeyttää niin palveluiden järjestäjien kuin niiden käyttäjienkin näkökulmista.

Kaiken kaikkiaan monialaisen yhteistyön toteuttajien yhteistyö- ja tiedonvaihtovelvoite tulee kirjata lakiin riittävän selkeästi. Tämä turvaisi toiminnalle riittävät resurssit ja asiakaslähtöisen näkökulman tietojen vaihdossa viranomaiselta toiselle.

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

Työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaannon edistäminen kuntaekosysteemin mahdollisuuksia hyödyntämällä on kannatettava tavoite. Kuntien hyvinvointi-, koulutus-, työllisyys- ja elinvoimapalvelut yhdessä tukevat nopeaa työllistymistä, kun ne on mahdollista järjestää tiiviiksi kokonaisuudeksi lähelle kuntalaisia. Lainsäädännön tulee kuitenkin luoda edellytyksiä luonnollisille ekosysteemeille, ei rajata uudistumismahdollisuuksia jo ennalta.

Siirtyvien tehtävien ja vastuiden oikea resursointi on uudistuksen tavoitteiden kannalta keskeistä. Myös muun muassa siirtymäkustannukset ja niistä mahdollisesti muodostuvat pysyvät lisäkustannukset tulee korvata kunnille täysimääräisesti.

Uudistuksen onnistumiseksi valtion ohjaus työllisyydenhoidossa tulee jättää yleisluontoiseksi ja siten turvata kuntien kokonaisvastuun edellyttämä toimintavapaus kullakin alueella mahdollisimman tehokkaan kokonaisrakenteen luomiseksi.

Järjestämisvastuun siirrossa esitettyä aikataulua on tarkoituksenmukaista muuttaa siten, että se siirtyy kuntien tehtäväksi vuoden 2025 alusta. Tämä olisi luonnollinen, kalenterivuoteen perustuva uuden valtiosuustehtävän alkamisaika ja antaisi siten myös hieman lisää aikaa muun muassa henkilöstön asemaan liittyvissä, yhteistoimintalain mukaisissa menettelyissä.

Uudistus kannustaa ennaltaehkäisyyn työllisyystoimissa ja hyvä niin, mutta myöskään pitkään työttömänä olleita, erilaisten työllistymisen esteiden kanssa kamppailevia työnhakijoita ei tule jättää huomiotta. Siksi on tärkeää, että kuntien ja tulevien hyvinvointialueiden yhteistyö kirjataan lainsäädäntöön yksiselitteisesti ja kattavasti siten, että tarvittavat sote-tukipalvelut työllistymisen esteiden poistamiseksi ovat helposti saatavissa ja tavoitettavissa asiakastarpeiden edellyttämällä tavalla.

Viranomaisten keskinäisen tiedonkulun esteiden poistamiseen kannattaa kiinnittää huomiota.

Kuikka Sami
Liperin kunta - Kunnanhallitus